

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 15 april 1921 kl. 4 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av första kammarens beslut i fråga om införande av en normalarbetsdag för skolarbetet m. m.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 147, har herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville anhålla, att regeringen måtte, av hänsyn till skolbarnens andliga och kroppsliga hälsa samt sunda utveckling i övrigt, inrikta det pågående arbetet för en skolreform därhän:

Motionen.

att för skolarbetet infördes en *normalarbetsdag*, inberäknad läxläsningen, om högst 6—8 timmar för de högre klasserna och 4—6 timmar för de lägre stadierna och helst så ordnad, att skolungdomen erhåller en samlad fritid under återstoden av dygnet;

att för genomförande av en sådan ordning avskaffas det nuvarande mångläseriet med dess växande utvidgning av ämnena och dess tilltagande specialisering inom desamma;

att undervisningsproblemet i stora drag lägges så, att undervisningen skall omfatta ett grundligt inlärande av de viktigaste elementen, en förändligad överblick över naturens liv utan överlastning av tekniska detaljer samt en förstående översikt över människans historia icke blott i det egna landet och Europa utan jämväl i den övriga världen;

att denna fostran likaledes skall skänka impulser till själsdaning, praktiskt arbete och kroppskultur med betonande i sistnämnda avseendet särskilt av tillräckligt friluftsliv och möjlighet att kunna gå tidigt till

sängs; och bör i dessa tre avseenden skolan samverka med hemmen även å tider, som ej ingå i nämnda normalarbetsdag.

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Denna motion remitterades till första kammarens första tillfälliga utskott, som däröver avgav följande utlåtande.

*Första kam-
marens första
tillfälliga ut-
skotts utlåtande.*

Spörsmålet om skolungdomens överansträngning, på vilken fråga motionären genom nämnda motion velat fästa riksdagens uppmärksamhet, torde hava sin förnämsta aktualitet beträffande de allmänna läroverken. Utskottet tillåter sig därför till en början redogöra för de bestämmelser, som i fråga om nämnda läroverk beröra förevarande spörsmål. Enligt undervisningsplanen för realskolan omfattar undervisningen obligatoriskt i första och andra klasserna 27 resp. 29 timmar i veckan och i klasserna 3—6 30 timmar i veckan. Enligt undervisningsplanen för gymnasiet omfattar undervisningen i ring I 30 timmar, i ring II 31 timmar samt i ringarna III och IV 33 timmar. Lärjunge, som blivit flyttad till gymnasiets tredje ring, äger emellertid rätt att vid läsårs början bortvälja ett å den stadgade timplanen förekommande läroämne — modersmål och kristendom må dock icke bortväljas — eller teckning, eller två av dessa ämnen, såvida de i högsta ringen tillsammans ej upptaga mer än 6 timmar i veckan.

I fråga om hemarbetet finnas bland annat följande bestämmelser. I möjligaste mån bör tillses, att till måndagen lärjungarnas hemarbete inskränkes och att samma arbete jämt fördelas å veckans återstående arbetsdagar. När så finnes lämpligt må rektor kunna två till tre gånger varje termin medgiva lärjungarna, klass- eller avdelningsvis, frihet från hemarbete till viss dag mot skyldighet för lärjungarna att i stället under bestämd tid ägna sig åt idrott eller friluftsläk. I fråga om vissa ämnen finnas föreskrifter i syfte att inskränka antalet hemläxor.

Då hemarbete föresättes lärjungarna, bör det underkastas den förberedande behandling, som graden av lärjungarnas utveckling samt de särskilda ämnena på grund av sin natur göra erforderlig. I de nedersta klasserna må hemarbete sparsamt begagnas och endast småningom ökas i den mån lärjungens kropps- och själskrafter utvecklas. Uppgift å varje lärjungarna föresatt hemarbete skall av läraren införas i klassens anteckningsbok. Rektor åligger att hava noggrann tillsyn över lärjungarnas fysiska uppfostran m. m. samt särskilt vaka däröver, att lärjungarna icke vid undervisningen eller genom därmed sammanhängande arbete över-

ansträngas. Klasskonferens tillkommer i fråga om den klass, ring eller avdelning, som den avser, bland annat att anställa undersökning beträffande fördelningen och omfattningen av lärjungarnas hemarbete samt, därest det därvid skulle visa sig, att detta arbete icke är efter ovan angivna grunder fördelat eller i något ämne ålägges lärjungarne till ett mått, som kan betaga honom nödig vila och förströelse eller hindra förberedelse i andra ämnen, föreslå åtgärder till rättelse i detta avseende. Skolläkaren har att taga kännedom om den arbetsordning, som vid läroverket tillämpas, samt att, därest densamma skulle ur hygienisk synpunkt befinnas giva anledning till anmärkning, anmäla detta för rektor. Dessutom bör erinras, att lärjungarna, olika å olika stadier, skola å visst minimiantal läsdagar åtnjuta fullständig eller partiell ledighet.

Ehuru genom nämnda bestämmelser vissa garantier kunna synas föreligga för att, såvitt angår de allmänna läroverken, överansträngning genom skolarbetet icke må uppstå, har den meningen under de senare åren alltmer trängt igenom, att den arbetsprestation, som avfordras skolorngdomen, är synnerligen betungande. Särskilt har framhållits — icke minst från läkarhåll — att skolarbetet i de högre klasserna vid olika slag av läroanstalter medför en arbetsbelastning, som vida överskrider vad som lämpligen kan påläggas ungdom i uppväxtåldern.

Trots de många från auktoritativt håll framkomna opinionsyttringarna i förevarande viktiga fråga hava hittills icke några verksammare åtgärder vidtagits till förhindrande av den studerande ungdomens överansträngning. Det synes emellertid av vikt att så nu sker. I likhet med motionären synes det utskottet välbetänkt, att vid ett dylikt reformarbete noggrannt tillses, att mångläseriet i möjligaste mån begränsas, att hemläxorna i större utsträckning än hittills inskränkas, att större omsorg ägnas de ungas fysiska utveckling, samt att garantier skapas för att ett närmare samarbete mellan skola och hem må komma till stånd.

Då den nu sittande skolkommissionen närmast torde komma få sig anförtrott att taga i övervägande, vilka åtgärder som uti nämnda syfte kunna befinnas erforderliga, kan, med hänsyn till frågans synnerliga vikt och betydelsen av att spörsmålet må bliva så allsidigt som möjligt belyst och att kommissionens arbete vid utredningen av detsamma så vitt möjligt underlättas, ifrågasättas, huruvida icke kommissionen vid frågans behandling bör förstärkas med omförmälda synpunkter företrädande representanter.

Vad motionären i övrigt i förevarande motion anført, synes utskottet icke vara av beskaffenhet att böra föranleda någon vidare åtgärd.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa, att första kammaren måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, vilka ytterligare åtgärder böra vidtagas för att skolarbetet må på lämpligt sätt mera anpassas efter barnens andliga och kroppsliga utveckling samt ökad omsorg ägnas ungdomens fysiska fostran.

Denna utskottets hemställan bifölls av första kammaren, varefter beslutet i vederbörlig ordning delgavs andra kammaren, som hänvisade ärendet till behandling av sitt första tillfälliga utskott.

Utskottet.

Utskottet finner väl, att den mening på många håll gjort sig gällande, att överansträngning skulle visat sig bland skolungdomen och särskilt bland ungdomen i allmänna läroverkens högre klasser. Dock synes det utskottet som om redan nu, därest befintliga bestämmelser iakttagas, lärjungarna icke behöva mer än nödigt betungas med arbete. Och om bland den studerande ungdomen ändock skulle finnas vissa exempel på att trötthet och oförmåga att tillgodogöra sig undervisningsmaterialet förmärkts, torde det vid närmare undersökning befinnas, att skolan rättvisligen icke kan göras ansvarig för orsakerna härtill. Ofta kunna t. ex. de för ungdomen så behöfliga och nyttiga kroppsövningarna drivas därhän, att de i stället för att vara en lämplig rekreation anstränga ungdomen över hövan. Samma följd kan ett överdrivet nöjesliv åstadkomma. Man får ej heller bortse från att bland eleverna förekomma sådana, som över huvud taget bättre lämpa sig för arbete i det praktiska livet än för åtnjutande av undervisning på skolans högre stadier. Likaså kan arbetet på dessa stadier bliva onödigt betungande för en del elever, som ej på det lägre skolstadiet arbetat med tillräckligt allvar och intresse.

Att till motverkande av de olägenheter, som i fall av nu angiven art föreligga för ett jämnt skolarbete, bistånd från hemmens sida erfordras är uppenbart. Nödigt är ock, att från lärarens och skolläkarens sida de elever, som på grund av svag kropps-konstitution hava svårt att följa undervisningen, bliva föremål för särskild uppmärksamhet. Utskottet är emellertid övertygat därom, att den nu sittande skolkommissionen, vars betänkande i hithörande delar inom en ej avlägsen framtid är att förvänta, tager förevarande frågor i allsidigt övervägande och inhämtar

härför erforderliga upplysningar. Kommissionen torde likaledes, utan att särskilt påpekande därom sker, undersöka, huruvida fog finnes för påståendet om onödigt mångläseri, men ock noga beakta, att ej sådan inskränkning sker i ämnenas antal, att elevernas allmänbildning till följd därav vedervågas.

På grund av vad utskottet således anfört hemställer utskottet,

att andra kammaren icke måtte biträda första kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 15 april 1921.

På utskottets vägnar:

A. OLSSON.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling: herrar *Olsson* i Mora, *Björkman* i Norrköping, *Hedvall*, *Bergström* i Högsön, *Dalgren*, *Larsson* i Jonsjö, *Öhman*, *Johansson* i Edsbyn, *Jansson* i Talby och *Björkman* i Länghem.
